

בבא קמא ה

קטיגוריות	ר' חייא	רבי אושעיא	משנתו	
נזקי ממון או נזקי ממון ואדם שמזיק שור	שור		1	
	בור		2	
	מבעה		3	
	הבער		4	
אדם שמזיק שור באופן שבא ממילא (לא בידיו)	שומר חנם		5	
	שואל		6	
	נושא שכר		7	
	שוכר		8	
אדם שמזיק אדם	נזק		9	
	צער		10	
	ריפוי		11	
	שבת		12	
	בושת		13	
קנס	כפל		14	
	ד' וה'		15	
אדם שמזיק ממון – באופן שבא לידו באיסורא	גנב		16	
	גזלן		17	
סבר לה כר"ע, דאמר: אין משלמין על פי עצמן (קנס)	עדים		18	
קנס	זוממים			
	אונס		19	
	מפתה		20	
היזק שאינו ניכר	מוציא שם רע		21	
	מטמא		22	
היזק שאינו ניכר	מדמע		23	
	מנסך		24	
מפגל - בקדשים לא קמיירי מוסר - בדיבורא לא קמיירי	מוסר ומפגל	מה שר' חייא מנה	מה שר' אושעיא מנה	מניינא למיעוטי

עוד קושי על רבי אושעיא: אי סבר ליה כר"ע, ליתני תרי גווני שור, ליתני שור דאזיק שור, וליתני שור דאזיק אדם! דתנן, **ר"ע אומר: אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם!**
תירוצ: הא תבריה ר"ע לגזיזה; דתניא, **ר"ע אומר: יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה? תלמוד לומר: (שמות כ"א) יצא מגופו משלם, ואינו משלם מן העלייה.**
עוד קושי על רבי אושעיא: **האונס והמפתה והמוציא שם רע** דממונא הוא, ליתני **תירוצ:** מה נפשך?

- אי נזק - תנא ליה,
- אי צער - תנא ליה,
- אי בשת - תנא ליה,
- אי פגם - היינו נזק,

מה אית לך למימר? קנסא, בקנסא לא קמיירי.

עוד קושי על רבי אושעיא: **המטמא והמדמע והמנסך** דממונא הוא, ליתני **תירוצ:** מה נפשך?

- אי היזק שאינו ניכר שמיה היזק - הא תנא ליה נזק,
 - אי היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק - הוה ליה קנסא, ובקנסא לא קמיירי.
- הצעה:** לימא קסבר ר' חייא: היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק, דאי שמיה היזק, הא תנא ליה נזק! **דחיית ההצעה:** תנא היזקא דמינכרא, ותנא היזקא דלא מינכרא.

קושי על ר' חייא ור' אושעיא: בשלמא לתנא דידן, תנא אבות - מכלל דאיכא תולדות, אלא לרבי חייא ורבי אושעיא, אבות - מכלל דאיכא תולדות, תולדותיהן מאי ניהו?
תירוצ: אמר רבי אבהו: כולן כאבות לשלם ממיטב. מאי טעמא? אתיא **תחת נתינה יפה כסף**.
(ראה בעמוד הבא)

שור שנגח שור

שמות פרק כא

(לו) או נודע כי שור נגח הוא מתמול שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ושלם שור תחת השור והמת יהיה לו :

שור שנגח עבד

(לב) אם עבד נגח השור או אמה כסף שלשים שקלים יתן לאדניו והשור יסקל :

שן ורגל

שמות פרק כב

(ד) כי יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירה בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם :

בור

שמות פרק כא

(לג) וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בר ולא יכסנו ונפל שקמה שור או חמור : (לד) בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעליו והמת יהיה לו :

לא הרי השור כהרי המבעה.

שאלה : מאי קאמר?

תשובה : אמר רב זביד משמיה דרבא, הכי קאמר : לכתוב רחמנא חדא ותיתי אידך מיניה! הדר אמר : חדא מחדא לא אתיא (ראה טבלה למטה)

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים.

שאלה : מאי קאמר?

תשובה : אמר רב משרשיא משמיה דרבא, הכי קאמר : לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מיניה! הדר אמר : חדא מתרתי לא אתי.

הסבר ההוה אמינא לפי רש"י – שהיה אפשר לחשוב ללמוד אחד משניים

אם היה רק	היינו לומדים	אם תקשה	אפשר לתרץ
שור ומבעה	אש	מה לקרן שכן כוונתו להזיק	איכא למימר שן תוכיח
		מה לשן שיש הנאה להזיקו	קרן יוכיח
		ולרב דאמר מבעה זה אדם תיתי הכי כי פרכת מה לשור שכן כוונתו להזיק תאמר באש	אדם יוכיח שאפילו אין כוונתו להזיק חייב כדתנן אדם מועד בין ער בין ישן
		מה לאדם שכן חייב בארבעה דברים	שור יוכיח הצד השוה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך אני אביא אש.

דעה חולקת : אמר רבא : וכולהו כי שדית בור בינייהו, אתיא כולוהו במה הצד לבר מקרן, משום דאיכא למיפרך : מה לכולהו שכן מועדין מתחילתן ;

בור	קרן
קולא	אין דרכו לילך ולהזיק
חומרה	תחילת עשייתו להזיק
הצד השווה	שדרכן להזיק ושמירתן עליך

ולמאן דאמר : אדרבה, קרן עדיפא שכוונתו להזיק, אפילו קרן נמי אתיא.
קושי : אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא?
תירוץ : להלכותיהן (ראה בטבלה) :

האב	החומרה שבו	מועדים או לא?	כתבינהו רחמנא להלכותיהן
קרן	כוונתו להזיק	אינם מועדים מתחילתן	לחלק בין תם למועד
שן	יש הנאה להזיקא	מועדים בתחילתן	לפוטין ברשות הרבים
רגל	הזיקא מצוי		ולרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור - לפטור בו את האדם
בור	תחילת עשייתה להזיק		לפטור בו את הכלים
אש	כח אחר מעורב בו		לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש, ליחכו נירו וסכסכה אבניו

